

figyelnie az 1935-ös dekrétumra, amellyel kapcsolatban annak idején például Franciaország Norvégiától magyarázatot is kért.

A Nemzetközi Bíróság a fentiek alapján úgy találta, hogy a norvég delimitációs rendszer által bevezetett alapvonalakat a norvég partok sajátos földrajzi adottságai tették szükségessé; s ez a módszer állandó és megtehetően hosszú idő óta követett gyakorlat következtében a jelenlegi vita felmerülése előtt megszilárdultnak és kialakultnak tekinthető. Külföldi kormányoknak a módszerrel kapcsolatos magatartása arra utal, hogy azt nem tekintették a nemzetközi joggal ellentétesnek.

Utolsó kérdésként azt vizsgálta a Bíróság, hogy az 1935-ös dekrétum — amely preambuluma szerint a fentebb említett módszert alkalmazta — az alapvonalak meghúzásánál követi-e ezt a módszert, vagy pedig bizonyos pontoknál azt nem vette figyelembe. Az Egyesült Királyság állítása szerint ugyanis az alapvonal bizonyos szektorokban jelentősen eltér a partvonal irányától. A Bíróság, miután szemügyre vette a vitatott szektorokban megállapított alapvonalakat, a brit érvelést elvetette és hangsúlyozta, hogy ilyen esetben nem szabad a partvonal egyetlen szakaszának a vizsgálatára szorítkozni, s hasonlóképpen nem szabad a nagyléptékű térképeken feltüntetett tekre támaszkodni. A jelen esetben egyébként az alapvonal és a norvég partok iránya közötti eltérés nem olyan mértékű, hogy az a norvég partok általános irányától való eltérésnek minősülne.

A fentiek alapján a Nemzetközi Bíróság 1951. december 18-án kelt ítéletében 10:2 arányban úgy találta, hogy az 1935-ös norvég királyi dekrétumban megállapított, a halászati övezet elhatárolásánál alkalmazott módszer nincs ellentétben a nemzetközi joggal; 8:4 arányú szavazattal kimondta, hogy a fentebb említett dekrétumban a szóban forgó módszer alkalmazásának eredményeként meghatározott alapvonalak nem ütköznek a nemzetközi jogba.¹⁰

* * *

¹⁰ Az ítélettel kapcsolatban Hackworth bíró nyilatkozatot, Alvarez és Hsu Mo bírók egyéni véleményét, Sir Arnold McNair és Read bírók pedig ellenvéleményt készítettek.

A Nemzetközi Bíróságnak az angol-norvég halászati vitában meghozott döntése főleg a tengerjog fejlődésének szempontjából jelentős. A Bíróság ítéletében elsősorban az alapvonalak meghatározásának kérdését vizsgálta, s ezzel lényegében a belvizek problémáját is érintette. Az ítéletben igen fontos megállapítások találhatók még az öblökekkel, a szigetekkel és a szigetcsoportokkal kapcsolatban. A Nemzetközi Bíróságnak ebben a döntésében foglaltakra a későbbiekben, az 1958-as genfi tengerjogi egyezménynek kidolgozásakor nagymértékben támaszkodtak.

A MENEDEKJOG ÜGY Kolumbia/Peru

Előzmények

1948. október 3-án Peruban katonai felkelés tört ki, amelyet még aznap levertek. A felkelés szervezésével az Amerikai Nép Forradalmi Szövetsége nevű szervezetet vádolták, s annak vezetői, így Victor Raúl Haya de la Torre és mások ellen eljárást indítottak és ellenük elfogatási parancsot adtak ki. Október 27-én egy katonai junta Peruban államcsínyt hajtott végre; a junta november 4-én kelt rendeletében lázadással, árulással és felkeléssel kapcsolatos ügyekben statáriális eljárást írt elő, és az említett cselekmények elkövetőire fellebbezés nélküli eljárásban szigorú büntetés kiadását rendelte. A november 4-i rendeletet azonban nem alkalmazták a Haya de la Torre és mások ellen folyamatban lévő ügyekben.

1949. január 3-án Haya de la Torre megjelent Kolumbia limai nagykövetségén és menedéket kért. Az ezt követő napon a kolumbiai nagykövet értesítette a perui kormányt, hogy kormánya — a két ország között érvényben lévő 1928-as lívannai menedékjogi egyezmény 2. cikkének 2. bekezdése alapján — Haya de la Torre-nak menedéket nyújt és kérte, hogy Haya de la Torre biztonságban elligy-

hassa az országot. Egy későbbi jegyzékben a nagykövet közölte a perui kormánnyal, hogy kormánya Haya de la Torre-t a politikai menedékjogról szóló 1938-as montevideói egyezmény 2. cikkében alapján politikai menekültnek tekintti. A perui kormány Haya de la Torre számára az ország elhagyásához szükséges menlevél kiadását megtagadta.

Ezt követően Kolumbia és Peru között diplomáciai levélváltásra került sor, majd pedig 1949. augusztus 31-én aláírásra került az ún. limai akta, amelyben a két állam között felmerült vitát a Nemzetközi Bíróság elé utalták. Ennek alapján Kolumbia 1949. október 15-én keresetet nyújtott be a Bíróságnál.

Kolumbia a Bíróságtól annak eldöntését kérte, hogy a kiadatásról szóló 1911-es bolíviai egyezmény és menedékjogot szabályozó 1928. évi havannai egyezmény, valamint az amerikai nemzetközi jog alapján, Kolumbiát mint menedéket nyújtó államot megilleti-e az a jog, hogy a menedéket kérő személy cselekményét a menedékjog nyújtása szempontjából minősítse; vagyis, határozhat-e arról, hogy a menedéket kérő személyt politikai jellegű cselekménnyel vádolják-e vagy sem. Kolumbia második előterjesztése arra vonatkozott, hogy Peru kötelés Haya de la Torre-nak az ország területéről való zavartalan távozását biztosítani.

A perui vizontkereseti kérelemben annak megállapítását kérték, hogy a menedékjog nyújtásával megsértették az 1928-as menedékjogi egyezmény 1. cikkének 1. bekezdését, valamint a 2. cikk 2. bekezdésének 1. pontját, továbbá, hogy a menedékjog fenntartása sérti a fentebb említett szerződést.

Az ítélet

A Bíróság összetétele:

Elnökök: Basdevant; *Alélnökök:* Guerrero; Tagok: Alvarez, Hackworth, Winiarski, Zoričić, De Visscher, Sir Arnold McNair, Klaestad, Badawi Pasha, Krilov, Read, Hsu Mo, Azevedo bírók; Alayza y Paz Soldán és Caicedo Castilla *ad hoc* bírók.

Kolumbia első előterjesztésének igazolásául különböző nemzetközi szerződéses és szokásjogi szabályokra hivatkozott. Ezek közül először az 1911-es bolíviai egyezmény 18. cikkéről volt szó, amely a menedékjog intézményével kapcsolatban az általános nemzetközi jog elveire utal. A Bíróság szerint ezek az elvek nem ismerik a cselekménynek a menedéket nyújtó állam által való egyoldalú és végleges minősítését. Kolumbia megpróbált még ezen egyezmény 4. cikkére is apellálni, amely a bűncselekményt elkövetők kiadatására vonatkozott. Az ítélet ezzel kapcsolatban rámutatott arra, hogy Kolumbia ebben az érvelésében összekeverte a területi menedékjog intézményét a diplomáciai menedékjoggal.

A Kolumbia által felhozott másik szerződés a menedékjogról szóló 1928-as havannai egyezmény volt, amely kétségtelenül rögzíti a diplomáciai menedékjog nyújtásának bizonyos szabályait; azonban ez az okmány sem tartalmaz egyetlen rendelkezést sem arra nézve, hogy a menedéket nyújtó államnak joga lenne a menedéket kérő cselekményét egyoldalúan és a területi államra nézve kötelező erővel minősíteni. Kolumbia úgy érvelt, hogy ez a jogkör impliciten benne foglaltatik az egyezményben és az a menedékjog intézménytől elszakíthatatlan. A Bíróság úgy vélte, az előbb említett jogkör csorbítaná a cselekmények minősítésével kapcsolatos egyenlő jogokat, mely ellenkező rendelkezés hiányában minden egyes érintett államot megillet.

A kolumbiai kormány igazának alátámasztásául a havannai egyezmény 2. cikkének 1. bekezdését is megemlíttette. Ezt a szakaszt Kolumbia úgy értelmezte, hogy Peruvál szemben a cselekmény minősítésére vonatkozó kolumbiai törvényekre és szokásjogra is hivatkozhat. A Bíróság ezt az érvelést sem fogadta el, mivel ez

azt jelentené, hogy az egyik szerződő állam kötelezettsége egy másik állam belső jogában foglaltaktól függ.

Kolumbia az eljárás során utalt még a politikai menedékjogról szóló 1933-as montevidói egyezményre is. Ez az okmány azonban a Bíróság megállapítása szerint a jelen ügyben nem bír relevanciával, miután azt Peru nem ratifikálta.

A már felsorolt egyezményeken kívül Kolumbia említést tett még az „általános amerikai nemzetközi jogról” is, mint a latin-amerikai államokra vonatkozó regionális szokásjogról. A Bíróság ezzel kapcsolatban a Statutum 38. cikke alapján hangsúlyozta: „Annak a félnek, aki az ilyen jellegű szokásra hivatkozik, bizonyítania kell, hogy ez a szokás oly módon jött létre, hogy az a másik félre nézve kötelezővé vált.”¹¹ A szokásjog létének bizonyítékául Kolumbia számos kiadati szerződést hozott fel, ezek azonban a jelen ügy szemponyjából nem bírtak jelentőséggel. Mindezekon túlmenően a kolumbiai kormány utalt még egyéb egyezményekre is, ezek az okmányok azonban vagy az egyoldalú minősítésről nem tartalmaztak rendelkezést, vagy pedig azokat Peru nem ratifikálta.

Végül, utolsó érvként eljárásának igazolásául Kolumbia felidézett számos, a diplomáciai menedékjoggal kapcsolatos ügyet. A Bíróság ezeket sem tudta értékelni, miután meglátása szerint azokból csak bizonytalanság és ellentmondás szűrhető le, s az államoknak a menedékjog nyújtásával kapcsolatos gyakorlatát oly mértékben politikai megfontolások befolyásolják, hogy lehetetlen bármiféle olyan állandó és egységes gyakorlatra következtetni, amelyet az államok a menedéket kérő személy cselekményének egyoldalú és végleges minősítése tekintetében jogként fogadtak volna el.

A fentiek következtében a Bíróság arra a konklúzióra jutott, hogy Kolumbia – mint menedéket nyújtó állam – a menedékre okot adó cselekményt egyoldalúan és Perura nézve kötelező döntéssel nem minősítheti.

Ezt követően a Bíróság Kolumbia második kereseti kérelmével foglalkozott, amely Perunak azt a kötelezettségét érintette, hogy

¹¹ ICJ Reports, 1950. 276. p.

köteles Haya de la Torre-nak a területéről való zavartalan távozását biztosítani. A Bíróság rámutatott arra, hogy ez a kérés nem annyira az első kolumbiai kereseti kérelemre adott válaszával függ össze, hanem sokkal inkább a havannai egyezmény első két cikkével kapcsolatos, amelyek alapján, ha a cselekmény minősítésének jogát nem is ismerik el, akkor is bizonyos feltételek megléte esetén a kolumbiai kormány kérheti a menekült személy szabad eltávozásának biztosítását.

Az első ilyen feltétel a menedékjog nyújtásának szabályszerűségére vonatkozik, ezzel azonban a Bíróság itt részletesen nem foglalkozott, s arra Peru viszontkereseti kérelmével összefüggésben tért ki.

A második feltételről a havannai egyezmény 2. cikke rendelkezik, amelynek értelmében a területi állam kérheti, hogy a menedékben részesült a legtrövidebb időn belül távoítsák el a területéről; a menedéket nyújtó állam diplomáciai képviselője viszont követelheti a menekült személynek az országból való eltávolításához szükséges garanciákat, különös tekintettel a személyi sérthetenségére vonatkozókat. A Bíróság megállapította, „...ez a rendelkezés kizárólag csak azt jelentheti, hogy a területi állam követelheti, a menekültet távoítsák el az országból, s a menedéket nyújtó állam csak ezen kérés után kérheti az eltávolítás feltételeként a szükséges garanciákat. Másszóval, e rendelkezés a területi állam számára egyfajta opciót biztosít, hogy kérhesse a menekültnek a távozását, és a menekül kiadására csak akkor köteles, ha az eltávozást kérte.”¹² A Bíróság szerint a latin-amerikai államok körében létezik az a gyakorlat is, hogy a menedéket nyújtó diplomáciai képviselő azonnal kéri a menekül kiadását, anélkül, hogy a területi állam óhajtana a menekült személynek a területéről való eltávozását. Ez a gyakorlat azonban nem jelenti, illetve nem jelentheti azt, hogy a területi állam köteles lenne a menekültet biztosítani. A jelen esetben viszont Peru megkérdőjelezte a Haya de la Torre részére nyújtott menedék jogosságát és visszautasította a menekül kibocsátását; ilyen körülmények között – a Bíróság szerint

¹² ICJ Reports, 1950. 279. p.

— a perui kormánytól Kolumbia nem követelheti, hogy Haya de la Torre részére a szabad távozást biztosító menlevelet adja ki.

Ezután a Bíróság rátért a perui viszontkereseti kérelemben foglaltakra, s rámutatott arra, a viszontkereseti kérelem alapvető célja annak elérése, hogy — noha Haya de la Torre kiadását Peru nem kérte — a Bíróság mondja ki, Kolumbia Haya de la Torre-nak jogellenesen nyújtott menedéket. A perui viszontkereset az 1928-as havannai egyezmény rendelkezéseire támaszkodott; ezen okmány 1. cikkének 1. bekezdése értelmében ugyanis az államok nem nyújthatnak menedéket köztörvényes bűncselekménnyel vádolt vagy ilyenért elítélt személyeknek.

A Bíróság számára egyértelműen világos volt, hogy Haya de la Torre vád alá volt helyezve, amikor Kolumbia limai követségén menedéket kért, azonban a perui kormány sem állította azt, hogy azok a cselekmények, amelyekért Haya de la Torre-t 1949. január 3-4-e előtt vádolták, köztörvényes bűncselekmények lettek volna. A perui hatóságoktól származó okmányok értelmében Haya de la Torre-t katonai zendüléssel vádolták, amely cselekmény — mint már említettük — önmagában Peru szerint sem köztörvényes bűncselekmény. Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a menedékjog nyújtásával kapcsolatos első perui kifogás nem igazolt és e pont tekintetében a viszontkereseti kérelem nem megalapozott.

A perui viszontkereset másik hivatkozása a havannai egyezménynek azon a rendelkezésén alapult, amely kimondja, hogy „menedékjog csak sürgős esetben nyújtható és csak arra az időre, amely szigorúan ahhoz szükséges, hogy a menedéket kereső biztonságát más módon biztosítsa”. E rendelkezés közelebbi vizsgálata előtt a Bíróság szükségesnek találta, hogy kitérjen a havannai egyezményre és különösen annak 2. cikkére.

A preambulumban értelmében ezen egyezmény célja a menedékjog nyújtására vonatkozó szabályok rögzítése, s véget vetni azoknak a visszaéléseknek, amelyek a menedékjog nyújtásával kapcsolatban a gyakorlatban jelentkeztek és amelyek miatt megkérdőjelezhető az egész intézmény hitelessége. Az okmány 2. cikke a poliitkai cselekményekért üldözötteknek nyújtott menedékkel foglalkozik, pontosan meghatározva a menedékjog nyújtásának feltételeit, s

kiemelve, hogy a menedékjog nyújtását elsősorban a menekült személyre leselkedő közvetlen és állandó veszély indokolja.

Kétségtelen, Kolumbia nem állította, hogy Haya de la Torre ilyen helyzetben volt, amikor Kolumbia limai nagykövetségén menedéket kért, hiszen ez a katonai zendülés után 3 hónappal történt. A katonai zendülés és a menedékjog kérése közötti időszak alatt Haya de la Torre az országban bujkált, s több vádlott-társától eltérően külföldi államok követségein nem kért menedéket. A Bíróság szerint ezek a körülmények *prima facie* megkérdőjelezzik a sürgősség esetének a fennforgását.

Kolumbia szerint a Haya de la Torre-ra leselkedő veszélyek elsősorban a perui poliitkai helyzetből eredtek. Amint már erről szó volt, Peruban 1948. október 4-én kihirdették a rendkívüli állapotot, majd pedig ezt többször meghosszabbították, az Amerikai Nép Forradalmi Szövetsége nevű szervezetet törvényen kívül helyezték stb. E tények együttesen képezték azokat a veszélyeket, amelyekre hivatkozva Kolumbia megpróbálta a menedékjog nyújtását megindokolni.

Ezután a Bíróság azt vizsgálta, hogy a fentebb említett veszélyek mennyiben és milyen mértékben szolgálhatnak a menedékjog alapjául. A Bíróság úgy vélte, hogy a sürgősség nem áll fenn abban az esetben, ha valakit azért fenyeget veszély, mert államának poliitkai intézményei ellen tör és ezzel üldözöttesnek teszi ki magát. Hasonlóképpen önmagában az a tény sem indokolja a sürgősséget, illetve a menedékjog nyújtását, hogy valaki poliitkai bűncselekményt követett el.

A menedékjog lényegével kapcsolatban a Bíróság hangsúlyozta, hogy a menedékjogot elvben nem lehet szembeállítani az igazságszolgáltatással, a menedékjog megvédi a poliitkai bűncselekményt elkövetőt minden olyan intézkedéstől, amelyet egy kormányzat a poliitkai ellenzékekkel szemben foganatosíthat. A „biztonság” szó, amely a havannai egyezmény 2. cikkének 2. bekezdésében meghatározza a poliitkai bűncselekményt elkövetők számára nyújtott menedékjog sajátos értelmét, azt jelenti, hogy a menekültet megvédi a kormányzat önkényes intézkedéseivel szemben és a menekült jogvédelmet élvez.

A Bíróság megvizsgálva a Peruban kihirdetett rendkívüli állapotot, úgy látta, hogy bizonyos alkotmányos garanciák felfüggesz-

tése még nem jelentette teljes egészében a jogi garanciák eltűnését. A Bíróság, figyelemmel a latin-amerikai államok gyakorlatára, elvetette azt az érvelést is, hogy a havannai egyezményben egy olyan általános menedékjogot akartak biztosítani, amely bizonyos körülmények között minden politikai bűncselekmény miatt üldözött személyt megillet, abból a feltételezésből kiindulva, hogy a forradalmi változások befolyásolják az igazságszolgáltatás szabályszerű működését.

A fentiek alapján a Bíróság következtetése az volt, hogy 1949. január 3-4-én — amikor Haya de la Torre Peru limai követségén menedéket kért — nem állt fenn a havannai egyezmény 2. cikkének 2. bekezdésében említett sürgős szükség esete. A Bíróság azt is megállapította, hogy a menedékjog nyújtása 1949. január 3-4-től meghosszabbodott egészen addig az ideig, amíg a felek meg nem egyeztek abban, hogy a vitát a Bíróság elé terjesztik; a menedékjognak ez a meghosszabbodása egy olyan okból következett be, amelyet a havannai egyezmény 2. cikkének 2. bekezdése nem ismer.

Az elmondottakra tekintettel a Nemzetközi Bíróság 1950. november 20-án kelt ítéletében Kolumbia első kereseti kérelmét 14:2 arányú szavazással, a második kereseti kérelmet pedig 15:1 arányban elvetette. Peru viszontkereseti kérelmét 15:1 arányban elutasította, 10:6 szavazataránnyal kimondta, hogy a kolumbiai kormány által Haya de la Torre-nak nyújtott menedék nem felelt meg a havannai egyezmény 2. cikke 2. bekezdésének.¹³

¹³ Az ítélettel kapcsolatban Alvarez, Badawi Pasha, Read, Azevedo bírók, és Caicedo Castilla *ad hoc* bíró ellenvéleményeiket nyújtották be. Zoritch bíró nyilatkozatot tett, amelyben bejelentette, az ítéletnek csak egy részével ért egyet, az általa vitatott rész vonatkozásában pedig osztja Read bíró ellenvéleményében foglaltakat.

A MENEDEKJOG ÜGYBEN HOZOTT ÍTÉLET ÉRTELMEZÉSE IRÁNTI KÉRELEM Kolumbia/Peru

Előzmények

Még ugyanazon a napon, amelyen a Nemzetközi Bíróság meghozta a menedékjog ügyben ítéletét, Kolumbia levéllel fordult a Bírósághoz, melyben a Statutum 60. cikkének és a Bíróság Eljárási Szabályzatának 79. és 80. cikkei alapján a fentebb említett ítélettel kapcsolatban értelmezési kérelmet terjesztett elő.

A kolumbiai kormány a következő kérdések megválaszolását kérte a Bíróságtól:

1. A november 20-i ítélet értelmezhető-e olyképpen, hogy a Haya de la Torre terhére rótt cselekményeknek a kolumbiai nagy-követ általi minősítése jogszerű és hatályos volt?
2. A november 20-i ítélet értelmezhető-e olyképpen, hogy Peru jogosult Haya de la Torre kiszolgáltatását követelni?
3. Kolumbia köteles-e Haya de la Torre-t a perui hatóságoknak átadni?

Az ítélet

A Bíróság összetétele:

Elnök: Basdevant; *Alelnök:* Guerrero; *Tagok:* Alvarez, Hackworth, Winarski, De Visscher, Sir Arnold McNair, Klaestad, Krilov, Read, Hsu Mo bírók; Alayza y Paz Soldán és Caicedo Castilla *ad hoc* bírók.

Peru a Bírósághoz intézett levelében a menedékjog ügyben hozott ítéletet egyértelműnek és világosnak nevezte, s jogi érvekre hivatkozva kérte a kolumbiai kérés elutasítását.

A Bíróság mielőtt a menedékjog ügyre vonatkozó konkrét kérésekkel foglalkozott volna, megkísérelte értelmezni a Statutum 60.